

نگاهی به
هشتمین جشنواره
کتابهای آموزشی رشد

آذر ۱۳۸۹

دوره

آموزش ابتدایی و راهنمایی تحصیلی

● سمانه آزاد

هشتمین جشنواره کتابهای آموزشی رشد نوید آینده روشن برای کتابهای آموزشی

اشاره

هشتمین جشنواره کتابهای آموزشی رشد در حالی به کار خود پایان داد که طی آن، دو هزار کتاب در ۱۹ حوزه و در سه مرحله مورد بررسی و داوری قرار گرفتند. در این جشنواره، کتابهای دوره‌های ابتدایی و راهنمایی منتشر شده در سه سال گذشته داوری شدند که ۱۸ اثر تقدیری و ۱۶ اثر برگزیده، نتیجه این بررسیها بود.

به گفته محمد ناصری، دبیر جشنواره هشتم، بعد از یک دهه تلاش در جهت سامان بخشی به کتابهای آموزشی، اکنون شاهد رشد کمی و کیفی کتابهای آموزش مناسب در بازار نشر و کتاب هستیم. به گونه‌ای که از ۱۸ درصد کتابهای مناسب در دوره نخست جشنواره در سال ۱۳۷۹، به ۵۰ درصد کتابهای مناسب در دوره هشتم رسیده‌ایم.

به نظر می‌رسد با ابلاغ آیین‌نامه سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی (مواد و رسانه‌ها) که تنها مدتی پیش از برگزاری جشنواره، به تصویب «شورای عالی آموزش و پرورش» رسید، می‌توان بیش از پیش به جلوگیری از اشاعه آثار نامطلوب و غیراستاندارد، که هدف برگزاری جشنواره کتابهای آموزشی رشد نیز هست، امیدوار شد.

اختتامیه هشتمین جشنواره کتابهای آموزشی رشد، در واپسین روزهای آذر ماه ۱۳۸۹ در حالی برگزار شد که به مناسبت تقارن با ایام سوگواری سیدالشهدا، حضرت اباعبدالله الحسین (ع)، حال و هوای دیگری به خود گرفته بود. پدیدآورندگان کتابهای آموزشی این بار در سالن غدیر «کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان» گردهم آمده بودند تا برگزیدگان این رویداد فرهنگی را بشناسند.

در ابتدای این مراسم، پس از پخش فیلمی مستند از بازار کتابهای آموزشی در کشور، محمد ناصری، مدیرکل دفتر انتشارات کمک آموزشی و دبیر هشتمین جشنواره کتابهای آموزشی رشد

در حال حاضر، جامعه ما عزم خود را برای تحول جزم کرده است و بی تردید نقش آموزش و پرورش و حوزه نشر در این میان غیرقابل انکار است

سخنرانی کرد.

وی پس از خیر مقدم به حاضران، برگزاری جشنواره کتابهای آموزشی رشد را بیانگر تدبیر، دوراندیشی، نگرش علمی و روح تحول جویانه نظام آموزش و پرورش دانست و گفت: «در حال حاضر، جامعه ما عزم خود را برای تحول جزم کرده است و بی تردید، نقش آموزش و پرورش و حوزه نشر در این میان غیرقابل انکار است. این دو مقوله بنیادین بر اثر سه تحول بزرگ جهانی، یعنی سه انقلاب در شاخه‌های ارتباطات، اطلاعات و الکترونیک به سرعت در حال دگرگونی است.

در حوزه نشر، بزرگ‌ترین چالش به عرصه‌هایی تعلق دارد که از نشر چاپی و سنتی جدا شده‌اند و به قلمرو نشر الکترونیک نزدیک می‌شوند. در حوزه آموزش و پرورش، رسانه‌ها و محیطهای متنوع یادگیری، از طریق تغییر ذائقه‌ها و نیازهای مخاطبان و ایجاد فرصتها و تهدیدهای نو، توانسته‌اند ماهیت، اهداف و شیوه‌های تعلیم و تربیت را به چالش بگیرند.»

او افزود: «حیات معنوی همه کسانی که با دانش و فرهنگ سروکار دارند، با آموزش و پرورش و نشر گره خورده است. آموزش و پرورش و نشر پویا می‌توانند بر تکاپوی معرفتی و فرهنگی جامعه تأثیر بگذارند و زمینه‌های توسعه و بالندگی آن را فراهم سازند. آموزش و پرورش و نشر، پل ارتباط دهنده و پیوندی میان ذهنها و اندیشه‌ها، نسلها و جامعه‌ها، فرهنگها و تمدنها هستند و این همه، بیانگر اهمیت و تأثیر آموزش و پرورش و نشر، به عنوان یکی از ساده‌ترین و سهل‌ترین ابزارهای آموزشی، در تولید دانش و اطلاعات، و عامل اشاعه و گسترش آنهاست.

ناصری، اجرای «طرح سامان‌بخشی کتابهای آموزشی» را در راستای اهداف و سیاستهای راهبردی نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران و بهره‌گیری از ظرفیتهای و تواناییهای ملی در حوزه نشر کتابهای آموزشی دانست. به گفته وی، دست‌اندرکاران این طرح، پس از آسیب‌شناسی علمی این حوزه و شناخت چالشها، ضعفها و قوتها و فرصتها و تهدیدها، به دو گروه اقدامات هدایتی و حمایتی دست زدند. دبیر جشنواره، اقدامات هدایتی طرح سامان‌بخشی کتابهای آموزشی را این‌گونه برشمرد:

■ تولید و ارائه «استانداردهای تولید کتابهای آموزشی» در حوزه‌های گوناگون علوم و منطق با برنامه‌های درسی.

■ تولید «مجلات پژوهشی جوانه» و برگزاری نشستهای علمی - کاربردی، به منظور تقویت و اصلاح نگرشهای علمی و تخصصی پدیدآورندگان و ارتقای رفتارهای حرفه‌ای آنان در ابعاد نیازسنجی.

■ طراحی علمی محتوا، و رعایت جنبه‌های زیبایی‌شناختی، روان‌شناختی و جامعه‌شناختی آثار، به

تناسب نیازها، ویژگیها و علائق مخاطبان و خلأها و ضرورت‌های برنامه‌ای آموزش و پرورش. به گفته او، انتشار کتاب‌نامه‌های رشد و معرفی توصیفی آثار مطلوب و استاندارد به جامعه فرهنگی و آموزشی و خانواده‌ها، و توزیع آن در مدارس کشور، معرفی کتاب‌های مناسب در انتهای کتاب‌های درسی، معرفی این آثار در وبگاه «سامان کتاب» و مجلات رشد، و برگزاری هشت دوره جشنواره کتاب‌های آموزشی رشد و معرفی آثار برتر به جامعه و تشویق پدیدآورندگان آنها، از جمله اقدامات حمایتی طرح سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی محسوب می‌شود.

رشد کمی و کیفی آثار آموزشی مطلوب

محمد ناصری در ادامه سخنانش از رشد کمی و کیفی کتاب‌های آموزشی مطلوب در بازار نشر خبر داد و گفت: «خوش‌بختانه پس از یک دهه تلاش مستمر و همه‌جانبه شاهد رشد کمی و کیفی کتاب‌های آموزشی مطلوب در بازار نشر کشور هستیم. به نحوی که از ۱۸ درصد کتاب‌های مناسب در دوره نخست جشنواره در سال ۱۳۷۹، به ۵۰ درصد کتاب‌های مناسب در دوره هشتم جشنواره رسیده‌ایم. به علاوه، فضای مناسبی برای اقدامی ملی و جامع میان همه ارکان مؤثر در تولید، توزیع و کاربست منابع آموزشی و به ویژه کتاب‌های آموزشی مفید فراهم شده است.»

مدیر کل دفتر انتشارات کمک‌آموزشی، به تصویب آیین‌نامه «سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی (مواد و رسانه‌ها)» توسط شورای عالی آموزش اشاره کرد و افزود: «بر این اساس، در همه رسانه‌ها و مواد آموزشی و از جمله کتاب‌های آموزشی، علاوه بر رعایت جنبه‌های هدایتی و حمایتی در مورد پدیدآورندگان مناسب، راهکارهایی برای جلوگیری از اشاعه آثار نامطلوب - که ره‌آورد آنها آموزش سطحی و تزریقی است - در مدارس کشور به صورت جدی، قانونمند و روشمند، پیش‌بینی شده است. در پرتو اجرای این آیین‌نامه، حلقه‌های نیازسنجی، برنامه‌ریزی، تولید محتوا، تولید فنی - هنری و توزیع کتاب‌های آموزشی در مدارس به شکلی علمی، جامع، واقع‌بینانه و اثربخش در نظام تعلیم و تربیت کشورمان تکمیل خواهند شد و نقش تکمیلی کتاب‌های آموزشی در کنار کتاب‌های درسی، با رویکردهای تعمیقی، تسهیلی و توسعه‌ای، به عنوان جزئی از بسته آموزشی در برنامه درسی ملی، عینیت پیدا می‌کند.»

خوش‌بختانه
پس از یک دهه تلاش
مستمر و همه‌جانبه شاهد
رشد کمی و کیفی کتاب‌های
آموزشی مطلوب در بازار
نشر کشور هستیم

روند داوری آثار در هشتمین جشنواره

دبیر هشتمین جشنواره کتاب‌های آموزشی رشد، تعداد آثار بررسی شده در این دوره را نزدیک به ۲۰۰۰ اثر دانست و گفت: «از آن‌جا که داوری محتوای آثار باید براساس توجه به برنامه درسی صورت می‌پذیرفت، لذا گروه داوران، عمدتاً شامل کارشناسان برنامه درسی و معلمان باتجربه بود.» وی درباره فرایند داوری آثار نیز افزود: «در فرایند داوری، آثار به صورت چرخشی در اختیار

داوران قرار می‌گرفتند و نظرات آنان با لحاظ معیارهای مشخصی، در برگه‌های ویژه‌ای ثبت می‌شد. آثاری که حائز بالاترین امتیازها بودند، به مرحله دوم داوری راه یافتند. در مرحله پایانی، داوران ضمن توجه به امتیازهای کتابها به بحث و تبادل نظر در باب کیفیت هر اثر پرداختند و سرانجام آثار برگزیده و تقدیری مشخص شدند. ضمناً در صورتی که اثری متعلق به داوران بود، از چرخه داوری حذف نشد. دلیل این امر روشن است. پدیدآورندگان کتاب فقط نویسنده و مترجم نیستند و از سهم مهم ناشران محترم نباید غفلت کرد. به همین دلیل در این موارد، از داور مشاور که جای‌گزین داور صاحب اثر می‌شد، استفاده کردیم.»

در راه تحول

در ادامه برنامه اختتامیه هشتمین جشنواره کتابهای آموزشی رشد، حجت الاسلام والمسلمین، دکتر **محمی‌الدین بهرام محمدیان**، معاون وزیر و رییس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی نیز به ارائه سخنانی درباره تحول در آموزش و پرورش پرداخت و گفت: «تعداد آثار و نیز ناشران برگزیده در جشنواره هشتم، جای خوش‌حالی و سرور دارد و باید از ناشرانی که همه سرمایه انسانی و مالی خود را در جهت ارائه آثار مناسب مورد استفاده قرار می‌دهند، تشکر و قدردانی کرد.»

وی افزود: «نظام آموزش و پرورش ما در فرایند تحول مهمی قرار گرفته است. دو سال پیش ما در آستانه این تحول بودیم، اما امروز در مسیر و فرایند این تحول گام گذاشته‌ایم. این مسیر هم به درستی طی نمی‌شود، مگر این که همه دست‌اندرکاران نقش مثبت خود را ایفا کنند.»

محمدیان در ادامه گفت: «ما در حوزه نظام تعلیم و تربیت سند بالادستی تحول راهبردی را تولید کرده‌ایم و منتظر ابلاغ آن هستیم. در زیرمجموعه این سند، برنامه درسی ملی نیز تولید شده که در انتظار ارائه در صحن شورای عالی آموزش و پرورش است. در طول متجاوز از ۱۰۰ سال که نظام تعلیم و تربیت مدرن در کشور ما پیاده شده، این نخستین بار است که سندی جامع به نام برنامه درسی ملی تولید می‌شود که مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و متکی بر هویت فرهنگی ایرانی است.»

رییس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در پایان، نگاه آموزش و پرورش به ناشران خصوصی را «رفاقتی» دانست و گفت: «در برنامه درسی ملی، محیطهای یادگیری متنوعی پیش‌بینی شده‌اند و دیگر تنها کلاس درس محل یادگیری نیست. تحقق این امر نیازمند عزم عمومی دست‌اندرکاران است. چرا که تحول، امری بخش‌نامه‌ای و فرمایشی نیست و باید بخواهیم تا بتوانیم. در این مورد هم مددکار ما، همه صاحب‌نظران، دست‌اندرکاران و به ویژه شما ناشران هستید. مطمئناً نگاه ما نسبت به ناشران بخش خصوصی نه تنها رقابتی نیست، بلکه رفاقتی است.»

برگزیدگان جشنواره هشتم

آخرین بخش از اختتامیه هشتمین جشنواره کتابهای آموزشی رشد، به معرفی آثار و ناشران برگزیده گذشت. در این دوره، ۱۸ اثر تقدیری و ۱۶ اثر برگزیده معرفی شدند. ضمناً انتشارات «مدرسه برهان» با ۱۷۶۰ امتیاز، «قدیانی» با ۱۱۴۰ امتیاز و «پیدایش» با ۵۹۰ امتیاز، به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را به خود اختصاص دادند.

کتابهای برگزیده و تقدیری جشنواره هشتم به شرح زیرند:

گروه آداب و مهارت‌های اجتماعی

اثر برگزیده: «مهارت‌های زندگی» (مجموعه ۴ جلدی)، نوشته منصور دهستانی، انتشارات جیحون، ۱۳۸۷.
اثر تقدیری: «پیش‌گیری از اعتیاد» (مجموعه ۱۵ جلدی)، نوشته علیرضا جزایری و لیلا سلیمانی. انتشارات دانژه. ۱۳۸۷.

گروه تاریخ

آثار برگزیده:

■ «تمدن یونان»، نوشته نادر میرسعیدی، انتشارات مدرسه برهان، ۱۳۸۷.
■ «میراث فرهنگی ایرانیان»، نوشته زهره پریخ، انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۸۷.

اثر تقدیری: «سعدی»، نوشته امین فقیری، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۶.

گروه تربیت بدنی

اثر تقدیری: «تجربیات حرکتی کودکان»، نوشته گالس بالستر، ترجمه مجید جلالی فراهانی و فهیمه کاظمی، انتشارات بامداد کتاب، ۱۳۸۷.
تقدیر از ناشر: تقدیر از آقای محمدمصدق صادق آبادی، مدیر نشر بامداد کتاب، به دلیل فعالیت مؤثر در انتشار کتابهای تربیت بدنی.

گروه تعلیمات اجتماعی

اثر تقدیری: «شما و سیاست»، نوشته رنه پترس، ترجمه کیان فروزش، انتشارات دایره، ۱۳۸۸.

گروه تعلیم و تربیت دینی

اثر برگزیده: «خدای من» (حرفهای من با خدا)، نوشته فریبا کلهر، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۸.
اثر تقدیری: «زیر سایه خدا»، نوشته و تصویرسازی آفرین میرشاهی، انتشارات عروج اندیشه، ۱۳۸۷.

گروه جغرافیا

اثر برگزیده: «گنجینه یادگیری جغرافیا: سوم راهنمایی»، نوشته کوروش امیری‌نیا و مهدی چوبینه، انتشارات مبتکران/پیشروان، ۱۳۸۷.

در این دوره
۱۸ اثر تقدیری
و ۱۶ اثر برگزیده
معرفی شدند

اثر تقدیری: «چهارمحال و بختیاری» (از مجموعه دوست دارم ایران)، نوشته فروزنده خداجو، انتشارات مدرسه برهان، ۱۳۸۸.

گروه حرفه و فن

اثر برگزیده: «باغبانی کنید»، نوشته ماری آن ون هیج، ترجمه مریم پورثانی، پیدایش، ۱۳۸۶.
اثر تقدیری: «آشتی با حرفه و فن» (مجموعه ۳ جلدی)، نوشته مریم رفیعی طب، منیر زارعزاده، حمیدرضا کاظمزاده و مژگان مولایی، انتشارات آموزش علوم، ۱۳۸۶.

گروه ریاضی

آثار برگزیده:

«خود بیابیم: حساب اول راهنمایی»، نوشته خسرو داوودی، فرخنده متین آرا و زیور نجفی، انتشارات مدرسه برهان، ۱۳۸۸.

«خود بیابیم: هندسه اول راهنمایی»، نوشته سید محمد حسن میرباقری، مدرسه برهان، ۱۳۸۸.
اثر تقدیری: «کتاب کار و راهنمای مطالعه دانش آموز» (مجموعه ۳ جلدی)، نوشته زهره پندی، نیوشا حکمی، زهره دانایی کجاوی و سید حامد وزیری هامانه، انتشارات فاطمی، ۱۳۸۷.

گروه زبان عربی

اثر برگزیده: «کتاب کار و مطالعه دانش آموز: دوم و سوم راهنمایی»، نوشته علی چراغی و عیسی متقی زاده، فاطمی، ۱۳۸۶.

اثر تقدیری: «گنجینه یادگیری» (مجموعه ۳ جلدی)، نوشته ابوذر رضا سلطانی و علی محمد بیگی، مبتکران، ۱۳۸۷.

گروه علوم تجربی

اثر برگزیده: «کتاب کار علوم من» (مجموعه ۵ جلدی)، نوشته عزت السادات حسینی و طاهره رستگار، علوم نوین، ۱۳۸۶.

تقدیر از ناشر: تقدیر از آقای ایرج ضرغام، مدیر انتشارات فاطمی، به دلیل انتشار مجموعه ۱۹ جلدی، «مفاهیم پایه در علوم».

گروه علوم تربیتی

اثر برگزیده: «یادگیری خلاق، عکاس خلاق»، نوشته افضل السادات حسینی، مدرسه برهان، ۱۳۸۷.

آثار تقدیری:

■ «ارزش‌یابی توصیفی در کلاس درس»، نوشته محمد حسینی، انتشارات عابد، ۱۳۸۸.

■ «رنگین کمان کلاسی: کلاسی به وسعت یک مدرسه»،

نوشته طوس احمدی حصار، یوسف علیزاده، ژیلا فیروزی،

بهمن نوراللهی، شکور نوروزی و زهتاب ودادهیر،

انتشارات مؤسسه فرهنگی باغ رضوان، ۱۳۸۷.

* این کتاب به دلیل توجه به موضوع کلاسهای چند پایه، هدیه ویژه دفتر انتشارات کمک آموزشی را دریافت کرد.

گروه فناوری اطلاعات و ارتباطات

اثر برگزیده: «کودکان الکترونیکی» (مجموعه ۲ جلدی)، نوشته هما ملک، انتشارات بین المللی گاج، ۸۸-۱۳۸۷.

گروه قرآن

اثر برگزیده: «کتاب کارتهای قصه‌گویی»، نوشته گروه مؤلفان، انتشارات افق، ۱۳۸۸.

اثر تقدیری: «قصه‌های قرآن»، نوشته مجید ملامحمدی، نوای مدرسه، ۱۳۸۷.

گروه کتابهای مرجع

آثار برگزیده:

■ «فرهنگ‌نامه حیات وحش ایران»، گروه مؤلفان، نشر طلایی.

■ «فرهنگ فارسی بچه‌های امروز»، نوشته مهدی ضرغامیان و مهناز عسگری، محراب قلم.

آثار تقدیری:

«دایره المعارف بدن انسان»، ترجمه پریسا همایون روز، نشر پنجره.

«دانش‌نامه تصویری نوآموز»، ترجمه حسن سالاری، نشر افق. گروه قرآن

گروه مطالعات اجتماعی

اثر برگزیده: «با هم بودن را یاد بگیریم»، نوشته چری جی. مینسرز، ترجمه فرزانه کریمی، قدیانی.

اثر تقدیری: «چرا باید...؟»، نوشته جن گرین، گروه مترجمان، ۱۳۸۶.

گروه هنر

اثر برگزیده: «پيله‌ها»، نوشته عبدالرضا جلالی، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۸۸.

تقدیر از ناشر: تقدیر از آقای محمودرضا بهمن‌پور، مدیر نشر نظر برای مجموعه کتابهایی که

در موضوع هنر، خصوصاً مجموعه «نگاه کن» منتشر کرده است.

